

УДК 94/477 "XX"

**ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
(1892 – 1913 РР.): ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
ПЕРІОДИКИ****В. П. Педич, В. М. Голобін, Я. В. Штанько**

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15;
тел. +380 (342) 57-23-90; e-mail: igp@nung.edu.ua*

У статті здійснено історично-пресознавчий аналіз "Записок НТШ" як друкованого органу Товариства. Простежено процес становлення журналу та роль редактора М. Грушевського у формуванні його змісту, структури та науковому наповненні. Наведено у хронологічній послідовності з 1892 р. по 1913 р. загальну кількість томів на рік та охарактеризовано тематику "Записок".

Ключові слова: *Наукове товариство ім. Шевченка, "Записки НТШ", М. Грушевський, наукове видання, критика і бібліографія.*

Заснування і створення Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, окрім переслідування власне наукових цілей, слугувало ще й засобом пробудження національної самосвідомості, духовного відродження української нації та відстоювання національних інтересів українців засобами науки. Об'єктивна необхідність у налагодженні постійних контактів між науковцями та у поширенні їхніх праць диктувала необхідність нових організаційних структур, активізації видавничої діяльності, яка б прискорила обіг наукової інформації і забезпечила більш енергійне входження українських досліджень у європейський науковий простір. Саме це завдання вирішували різноманітні видання НТШ: "Записки Наукового товариства ім. Шевченка" (далі Записки НТШ), "Жерела до історії України-Русі", "Пам'ятки українсько-руської мови і літератури", "Етнографічний збірник", "Матеріали до української етнології", "Україно-руський архів", "Матеріали до української бібліографії", "Часопис правничача", "Збірник математично-природописно-лікарської секції" тощо. Серед цих видань особливе місце за науковим насиченням, тематичною різноманітністю, академічним характером, регулярністю друку належить "Запискам НТШ" [21, с. 151-152, 194-195].

Наприкінці 80-х років XIX ст. розгорнулась серйозна дискусія над зміною Статуту і, головне, над переміною характеру діяльності Товариства ім. Шевченка. Однією із важливих запорук перетворення товариства в наукове стверджувалась ідея регулярного видання збірника наукових публікацій. Ініціатор таких змін наддніпрянський письменник О.Кониський у львівському журналі "Правда" стверджував, що "досьогчасне Товариство ім. Шевченка у Львові повинне стати науковим, бути подібним до сербського наукового "Друштва" або краківського

“Towarzystwa przyjaciel nauk”, і пропонував програму і структуру товариства, особливо наголошував на тому, що “усі наукові роботи й реферати” повинні друкуватися в окремих “Записках” Товариства ім. Шевченка [19, с.307-308]. В листі до М. Дикарева від 1893 року О. Кониський підкреслює особливу роль “Записок НТШ” як підстави для легітимації української академічної науки: “... усім нам треба, що сили є, і перш за все, дбати про ”Записки”. Ви тільки зважте, яка се важна річ!... Вага її на всю прийдіть! Отже, куймо залізо, доки воно гаряче, і не берім на себе тяжкого гріха за легковажене ”Записок”. Справи більш важливої досі не було ще в наших руках.” [4, с.307-308]. Врешті переміну Статуту вирішили збори у березні 1892 року, змінивши назву товариства на наукове [20, с. 173-182], спеціально зазначивши в Статуті одним із завдань НТШ “видання Записок Наукового товариства ім. Шевченка та інших творів наукових.” [27, арк. 1].

Спочатку планувалось видавати “Записки НТШ” двічі на рік або щоквартально. Перший випуск мав вийти в жовтні 1890 р. під упорядкуванням доктора Юліана Целевича [28, арк. 63]. Але з причини того, що “наукові праці, обіцяні до того збірника, не були покінчені” (зі 16-ти обіцяних статей до першого тому подали тільки дві) [13, с. 83], перший том не вийшов у заплановані терміни. Годі винити поодиноких людей, – пише Михайло Грушевський в листі від 13 жовтня 1894 р. Олександрю Барвінському, – де бракує організації праці, а що з такою організацією не можна поступати, видавати кварталник etc., про те теж нема мови” [14, арк. 38]. Організація наукового видання вимагала більшого професіоналізму, тому О. Барвінський, який був упорядником з другого по четвертий том (саме так вказано на титульній сторінці, а не редактор) передав редагування “Записок НТШ”, а згодом і головування в Товаристві М. Грушевському. В 1894 році, з ініціативи професора В. Антоновича та О. Кониського, М. Грушевський переїжджає з Києва до Львова, де очолив щойно відкриту в університеті кафедру “Всесвітньої історії з спеціальним оглядом на історію Східної Європи.” “В Галичині надіялись, – напише пізніше М. Грушевський в “Автобіографії”, – сотворити всеукраїнське культурне огнище, літературне і наукове, працею літераторів і учених всієї України і здобутком його проломити системи проскрипції українського слова і національності в Росії, підняти в ній національний рух і т. д.” [29, арк. 3].

З приходом М. Грушевського в НТШ докорінно змінився характер діяльності Товариства і особливо зміст, структура, наукове наповнення його друкованого органу “Записок НТШ”. М. Грушевський в першу чергу взявся за організацію наукової роботи, за його словами, “в зреформованім, але зовсім ще не виведенім на наукову дорогу Науковому товаристві ім. Шевченка.” [3, с. 201]. До речі, не повністю науковий характер тодішнього НТШ зауважував також І. Франко, стверджуючи, що “дотеперішній Статут (1892 р.)... зупинився на половині дороги між звичайним товариством, доступним для всякого, і товариством науковим.” [23, с. 475-476]. Розпочавши працю в НТШ і його “Записках”,

М. Грушевський ставив собі за мету, опираючись на широкі кола громадськості Галичини і Наддніпрянської України, добитись поступового перетворення Товариства в Українську Академію Наук. Сам факт існування такої академії, на думку М. Грушевського, “дав би остаточне право українській мові, як мові культурній, здатній до наукового вжитку.” [6, с. 89].

До приїзду М. Грушевського до Львова “Записки НТШ” виходили не регулярно. Так, перший том вийшов на початку листопада 1892 р., (до речі, в цьому томі була надрукована перша праця М. Грушевського в „Записках” – „Громадський рух на Україні – Руси в XIII віці” під псевдонімом М. Сергієнко) другий – у червні 1893 р., третій – у липні 1894 р., четвертий – у листопаді того ж року. Тому, М. Грушевський основну увагу зосередив на регулярності виходу та науковому рівні друкованих в них матеріалів. „IV том безперемінно треба, щоб вийшов як найскоріше, бо тратимо кредит, – пише Михайло Грушевський 26 травня 1894 року Олександрю Барвінському, – і згагалі треба б, щоб на сталі терміни виходили книжки” [11, с. 15] (підкреслення наше – Авт.) Надзвичайні зусилля авторитетного вченого невдовзі дали позитивні результати, з 1897 року “Записки НТШ” виходять з періодичністю кожних два місяці. Робота над редагуванням “Записок НТШ” не припинялася навіть на час його від’їзду за межі Львова. Так, навесні у 1895 р., перебуваючи у дні Пасхальних свят у батьків у Владикавказі, М. Грушевський просив, щоб друкарня НТШ зі Львова надсилала йому коректуру статей до чергового тому [16, с. 78]. Весною 1907, року перебуваючи в Києві, М. Грушевський пише І. Джиджорі: “посилаю решту корект “Записок”, прошу зайнятись їх дальшою долею, поробити дальші коректи і приглянути, щоб “Записки” якнайскоріше вийшли.” [30, арк. 10].

Велика проблема склалася з наповненням “Записок НТШ” науковими матеріалами, які б відповідали академічним стандартам наукових видань. Необхідно було значно розширити коло авторів. М. Грушевський звертався з пропозицією готувати наукові дослідження для друку в “Записках НТШ” перш за все до університетської професури підросійської України, зокрема до професорів Новоросійського університету (м. Одеса) О. Маркевича та І. Линниченка, Київського університету Св. Володимира В. Перетца, Харківського університету – М. Сумцова та ін. Але з різних причин, зокрема недостатнього володіння ними українською мовою (так, М. Сумцов пише до М. Грушевського, що з радістю брав би участь у такому виданні, як “Записки”, але “на жаль, вже давно не писав українською мовою та втратив й так невеликий навик” [26, арк. 2]), боязнь переслідування з боку російської влади за співпрацю з виданням, яке в Російській імперії перебувало під заборону, ця співпраця була епізодичною.

Вихід бачився у підготовці власних наукових кадрів. Ще в 1898 р. в записці до загальних зборів НТШ М. Грушевський стверджував, що товариство має “... скупити коло себе найширший круг наукових робітників, вірних народним інтересам, організувати наукову роботу й у тій ор-

ганізації виховувати нових робітників, нові наукові кадри.” [5, с. 10]. Професорська посада у Львівському університеті давала можливість М. Грушевському підбирати собі учнів із найбільш здібних до наукової роботи студентів. Ці студенти, а саме: О. Терлецький, Д. Коренець, М. Кордуба, С. Томашівський, С. Рудницький, О. Целевич, В. Герасимчук, І. Джиджора, І. Кривецький, І. Крип’якевич та ін. творили ядро його наукової школи [18, с. 19].

У відборі творчої і талановитої молоді та створенні необхідних умов її швидкого наукового становлення виявилася характерна риса М. Грушевського як визначного організатора науки. Професор вміло направляв наукову роботу своїх учнів, підтримував їх начинання, правильно оцінював здобутки, допомагав їм через наукові здобутки реалізувати себе як особистості. Слід віддати належне М. Грушевському і Товариству, їхні зусилля щодо планування і підбору виконавців, визначенню тематики досліджень і їх методичному забезпеченні, організації друкування і фінансування дослідницьких робіт дали можливість значно розширити коло авторів “Записок НТШ”, створити резерв наукових матеріалів, забезпечити регулярність виходу друкованого органу. Майже всі статі, які друкувались в “Записках НТШ”, спочатку заслуховувались на засіданні Історично-філософічної або Філологічної секції, взаємно рецензувались, що забезпечувало якість пропонованих до друку матеріалів. З протоколів засідань секції НТШ видно, як кожного року з’являлись нові наукові сили. Так, вперше з доповідями, котрі згодом були надруковані в “Записках НТШ” виступили: в 1896 році – Стефан Томашівський (праця “Самуїл Казимир Кушевич, райця львівський” надруковано в “Записках НТШ” – Львів, 1897–Т.15. – С.1-24), Мирон Кордуба (“Перша держава слов’янська” // Записки НТШ – Львів, 1896 – Т.13. – С.1-20), Омелян Терлецький (“Події політичні в Галицькій Русі в 1340 р. після смерті Болеслова – Юрія II” // Записки НТШ – Львів, 1896 – Т.12. – С.1-26); в 1897 році – Стефан Рудницький (Руські землі Польської корони при кінці XV ст. Ворожі напади і організація пограничної оборони // Записки НТШ – Львів, 1899 – Т.31.-32. – С.1.-54), Олег Целевич (“Причинки до зносин Дорошенка з Польщею” // Записки НТШ – Львів, 1899 – Т.28. – С.1.-72); в 1904 р. – Василь Герасимчук (“Іван Виговський і Юрій Хмельницький ” // Записки НТШ – Львів, 1904 – Т.59. – С.1-40; Т.60. – С.41.-40), Іван Джиджора (“Нові причинки до історії московсько-українських відносин 1726–1737 рр.” // Записки НТШ – Львів, 1904 – Т.61. – С.1.-40) та Іван Кревецький (“Оборонна організація галицьких селян 1848–1849 рр.” // Записки НТШ – Львів, 1905 – Т.63. – С.1.-27) і т. п. [18, с. 98-167].

Щодо тематики наукових матеріалів, що була представлена на сторінках “Записки НТШ”, то слід зауважити, що з 1897 року, коли Математично-природописно-лікарська секція почала видавати власний збірник “Записки НТШ”, стали лише гуманітарного напрямку. З огляду на те, що сам М. Грушевський був професіональним істориком, то не дивно, що саме історична проблематика займала більшу частину наукових ма-

теріалів “Записок НТШ”. Аналізуючи їх в тематично-проблемному плані, переконуємось, що більшість закономірно були присвячені історії України або тісно пов’язані з нею. Найбільше уваги приділено зокрема історії Козаччини, історії Галичини тощо.

Намагаючись врівноважити історичну тематику, редакція “Записки НТШ” культивувала дослідження національно-культурних, суспільно-політичних, соціально-економічних і релігійних відносин в Україні, з проблем етнології та фольклору, лінгвістики та мистецтва. Різноманітність особистих наукових інтересів дослідників сприяли творенню широкої палітри наукової проблематики, що достойно репрезентувало український науковий рух, серцевиною якого залишилися гуманітарні дисципліни.

Слід погодитись з дослідницею З. Зайцевою, що “загалом публікаціям “Записки НТШ” притаманна не принципова новизна методів наукового дослідження, а розробка нових для систематичної науки кінця ХІХ – початку ХХ століття об’єктів, якими була Україна, її народ, історія та культура. Тим самим здійснювалося (у рамках традиційних галузей і напрямів гуманітарних досліджень) українське тематизування наукового простору.” [9, с. 110].

Особливістю “Записок” під редакцією М. Грушевського було друкування статей з продовженням в наступних номерах, що забезпечувало безперервність видання. „Книжкам немає рації бути дуже товстими, – пише Михайло Грушевський в листі на початку серпня 1894 року, – а краще щоб частіше виходили, тому як котра стаття дуже довга, то можна б і переділити” [17, арк. 25].

Щодо загальної архітектоніки томів “Записок”, зокрема наявність в них розділів і рубрик розділів, відомостей про хронологію і порядок виходу видання, то при певній несуттєвій змінності “Записки” зберігали сталу тричастинну будову, в рамках якої передавались друковані матеріали. Це: 1) Статті; 2) *Miscellania* або матеріали; 3) Рецензії, або Критика та бібліографія. З 11-го по 68-й том рубрики “Записок” мали власну пагінацію, тобто кожен розділ мав власну нумерацію сторінок. У перший розділ входили найвагоміші за значенням праці. У розділі “*Miscellania*” тобто зборі текстів давалися короткі повідомлення з наукового життя та невеликих за розміром невідомих досі архівних документів, причинкові матеріали інформаційного характеру. Важливою ознакою академічного характеру видання є рубрика критики і бібліографії. Матеріали цього розділу вражають широтою охоплення різних типів наукової продукції (монографії, статті, збірники документів, бібліографічні покажчики, наукова періодика тощо), які сприймалися й відтворювалися через призму українознавчої проблематики. Вони відбивали безпосередню картинку наукового друку в Європі. М. Грушевський намагався організувати справу так, щоб жодне серйозне наукове дослідження, яке з’явилося друком, не залишилося без критично-бібліографічного аналізу на сторінках „Записок НТШ”. „Приготовлену серію бібліографічну і новин, – пише М. Грушевський, – ніяк не можна

одікласти ..., вони перестаріють, а праця чимала в їх положена, не повинна пропасти... в бібліографії свіжість – діло першорядне” [14, арк. 12] (підкреслення наше – Авт.). Максимально можлива репрезентація досягалася постійним зростанням кола авторів, які опрацьовували наукові новинки. Більшу частину оглядів наукової періодики, за дорученням М. Грушевського, готували його студенти. Один з них – Мирон Кордуба згадував: “Нас, своїх студентів, професор зтягнув до рецензійного відділу. Зразу се нам видалось дивним, бо не почували за собою відповідного підготовлення, щоб обговорювати або й критикувати твори учених – спеціалістів. Але М. Грушевський вмів швидко розігнати сумніви. Роздав кожному по книжці й велів прочитати. Потім радив порівняти прочитане з тим або іншим давнішим про дану тему та при стрічах зразу випитував про вислід порівняння. Вислухавши терпеливо усного реферату, докинув тут і там свої замітки й кінчив: “А тепер, товаришу, пробуйте все те написати” [14, с.795]. В 1895 р. бібліографічний відділ “Записок” вмів 6 рецензій М. Кордуби. Серед рецензованих праць дослідження професорів І. Філевича та К. Грота, монографії Г. Строкач-Гросмана, Д. Яворницького, праці Ф. Крчека та О. Краушара [1]. Тільки в одному 44-му томі “Записок” поміщено біля десяти глибоких рецензій С. Томашівського на праці польських і російських істориків [11, с.1-24]. В 74-му томі “Записок” подано огляд 53-х російських, польських, німецьких, українських періодичних видань за 1905 рік, у відділі “Бібліографії” – рецензії і реферативні замітки змісту 24-х праць з історії, літератури, фольклору, етнографії [15, с.366]. Особлива увага приділялась рецензуванню польських наукових видань [7; 8]. „Треба підкреслити, – пише професор Л. Зашкільняк, – що рецензійні відділи були поставлені добре і містили розбори усіх значущих робіт польських істориків. Щоправда, автори рецензій здебільшого шукали в цих роботах передусім „українського сліду” і на ньому зосереджували основну увагу. Це було неписане правило всіх публікацій у наукових виданнях НТШ, яке впливало зі зосередженості на національній історії” [12, с.232]. Матеріали, друковані у рубриці “Критика і бібліографія”, були не тільки важливим засобом ознайомлення із станом науки, але й мобілізацією дослідників на новаторське дослідження проблем українознавства в контексті світової науки. Панорама європейської науки в її національно-мовних формах була інтелектуальним подразником для учених, стимулювала розвиток української наукової думки. Критично-аналітичний та об’єктивний рівень оглядів публікацій на сторінках “Записок” забезпечили добру репутацію цьому виданню в науковому світі.

В 1901-1903 рр., в час так званої організаційної кризи в НТШ, з’явилась загроза поділу “Записок” на кілька різних видань, які б виходили під різною редакцією [24; 25]. М. Грушевському вдалося відстояти цілісний характер видання.

З 1906 року “Записки” почали виходити у збільшеному форматі до 15 друкованих аркушів замість 12, як було до цього. Наклад зріс з 600 до 800 примірників.

Говорячи про кількісні характеристики “Записок”, звернемо увагу на таблицю, де запропонована у хронологічній послідовності загальна кількість томів, що було видруковано протягом року, кількість книжок та сторінок [2, с.13].

Рік видання	Том	Кількість томів на рік	Загальна кількість сторінок на рік
1892	1	1	214
1893	2	1	189
1894	3-4	2	435
1895	5-8	4	774
1896	9-14	6	1173
1897	15-20	6	1174
1898	21-26	6	1179
1899	27-32	6	1196
1900	33-38	6	1220
1901	39-44	6	1232
1902	45-50	6	1262
1903	51-56	6	1211
1904	57-62	6	1178
1905	63-68	6	1180
1906	69-74	6	1464
1907	75-80	6	1452
1908	81-86	6	1456
1909	87-92	6	1472
1910	93-98	6	1480
1911	101-106	6	1456
1912	107-112	6	1440
1913	113-116	4	992

Отже, за редакцією М. Грушевського протягом 1894-1913 рр. вийшло 110 (з 5-го по 116-й включно) томів “Записок НТШ”, 99-й і 100-й томи було зарезервовано як показчик статей. Це був, як відзначають деякі історіографи, золотий період у діяльності НТШ і його друкованого органу “Записок”. Після відходу М. Грушевського з редакції, “Записки” почали виходити нерегулярно, звичайно на це вплинули також початок Першої Світової війни та революційні події 1917-1920 років.

Таким чином, завдяки “Запискам НТШ” у національно-культурній поліфонії Львова на рубежі ХІХ–ХХ століть відчутним був голос українського науково-інтелектуального життя.

Література

1. Бібліографія // Записки НТШ. – Львів, 1895. – Т.5. – С.5-7, 11-12; Т.7.– С. 38-39; Т.8. – С.39-44, 58-61.
2. Бібліографія Записок Наукового товариства ім. Шевченка / укладач Василь Майхер. – Львів, 2005.
3. Великий українець. – К., 1992.

4. Возняк М.О. Кониський і перші томи “Записок НТШ” (з додатком його листів до Митрофана Дикарева) / М.О. Возняк // Записки НТШ. – Львів, 1929. – Т. 150.
5. Грушевський М. Наукова діяльність Товариства ім. Шевченка в 1896 і 1897 рр. Записка до загального збору 1898 / М. Грушевський // Записки НТШ. – 1898. – Т.21.
6. Грушевський М. Три академії / М. Грушевський // Вісник Академії Наук України. – 1991. – №11.
7. Грушевський М. Zygmunt Gloger/ Geografia historyczna dawnej Polski. – Kraków, 1903 / М. Грушевський // Записки НТШ. – Львів, 1903. – Т.54.
8. Грушевський М. Bibliografia historyi polskiej. – Kraków, 1895-1901 / М. Грушевський // Записки НТШ. – Львів, 1903. – Т.15.
9. Зайцева З. “Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка”: започаткування та шлях до академічного стандарту (1892–1914 рр.) / З. Зайцева // Український історичний журнал. – 2004. – № 2.
10. Залізник М. Історія України Олександра Яблоновського / М. Залізник // Записки НТШ. – Львів, 1913. – Т.116. – С. 197.
11. Записки НТШ. – Львів, 1901. – Т.44. – С. 1-24.
12. Зашкільняк Л. Польська історія та історіографія кінця ХІХ – початку ХХ століття в оцінці галицьких українських істориків / Л. Зашкільняк // Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w ХІХ і ХХ w. Tom III– Rzeszów, 2005.
13. Кониський О. До життєпису М.О.Дикарева / О. Кониський // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1900. – Т. ХІІ. – Ч. ІІ.
14. Кордуба М. Приїзд професора М. Грушевського до Львова (Особисті спомини) / М. Кордуба // Вісник Союзу визволення України. – Відень, 1916. – Ч.128.
15. Кревецький І. Записки Наукового товариства ім. Шевченка / І. Кревецький // Літературно-науковий вісник. – 1907. – Т.37.
16. Листування Михайла Грушевського / за ред. Л.Винара. Серія : Епістолярні джерела грушевськознавства. – К., 1997. – Т.1.
17. Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника НАН України. Відділ рукописів. – Ф.11. – Спр.2299, п.140.
18. Педич В. Історична школа Михайла Грушевського у Львові / В. Педич. – Івано-Франківськ, 1997. – 208 с.
19. Правда. – Львів, 1889.– Лютий.
20. Справозданє про діяльність і розвиток Наукового товариства імені Шевченка // Записки НТШ. – 1893. – Т.2. – С. 173-182.
21. Toczek A. Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867 – 1918) / A.Toczek // Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w ХІХ і ХХ w. Tom III– Rzeszów, 2005.
22. Toczek A. Środowisko historyków Lwowskich w latach 1860- 1918 / A.Toczek // polska akademija umiejetności. Prace komisji historii nauki. – 2004. - t.VI.

23. Франко І. Як я став “казенним радикалом” // Житте і слово. – 1896. – Т.5.
24. Хроніка НТШ. – Львів, 1902. – Ч.10.
25. Хроніка НТШ. – Львів, 1903. – Ч.15.
26. Центральний державний історичний архів України у Києві. – Ф.1235. – Оп.1. – Спр.779. – Арк. 2.
27. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф.309. – Оп.1. – Спр.3. – Арк. 1.
28. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф.309. – Оп.1. – Спр.30. – Арк. 63.
29. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф.309. – Оп.1. – Спр.294. – Арк. 3.
30. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф.309. – Оп.1. – Спр.988. – Арк. 10.

Стаття надійшла до редакційної колегії 02.12.2010 р.

Рекомендовано до друку докт.іст.наук, професором Мандриком Я.І.

THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY (1892-1913) NOTES: THE PHENOMENON OF UKRAINIAN SCIENTIFIC PERIODICALS

V. P. Pedych, V. M. Holobin, Y. V. Shtan'ko

Ivano-Frankivs'k National Technical University of Oil and Gas;

76019, Ivano-Frankivs'k, st. Carpats'ka, 15;

ph. +380 (342) 57-23-90; e-mail: igp@nung.edu.ua

The historical and press-critical analysis of “The Shevchenko Scientific Society Notes” as a printed organ of the Society was carried out in the article. The process of the journal formation and M. Hrushevsky's role as an editor, who made up its contents, structure and scientific composition was traced back. The total number of volumes published annually from 1892 to 1913 was presented in chronological order, thematic characteristics of “The notes” publications was conducted.

Key words: *the Shevchenko Scientific Society, “The Shevchenko Scientific Society Notes”, M. Hrushevsky, scientific publication, critique and bibliography.*